

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในบรรดาบริการต่าง ๆ ที่บรรณารักษ์จัดทำขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ได้แก่ บริการตอบคำถาม บริการให้ยืมวัสดุห้องสมุด การจัดทำเครื่องมือช่วยค้นต่าง ๆ ได้แก่ การจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ ดรรชนีและบรรณานุกรมนั้น บรรณารักษ์ถือว่าการทำบัตรรายการและการจัดหมู่หนังสือเป็นหัวใจของห้องสมุด เพราะหนังสือและวัสดุในห้องสมุดย่อมจะทวีจำนวนขึ้นไปเรื่อย ๆ หากไม่มีการจัดให้เป็นระบบโดยการให้เลขหมู่หนังสือแล้วจะทำให้ไม่ทราบที่เก็บอันแน่นอนของหนังสือแต่ละเล่ม ระบบการจัดหมู่หนังสือที่นิยมใช้อยู่ในห้องสมุดทั่ว ๆ ไปในประเทศไทย คือระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) ผู้คิดระบบนี้คือ เมลวิลล์ ดิวอี้ (Melvil Dewey) กับระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification System) ซึ่ง ชาลส์ มาเตล (Charles Martel) เป็นผู้คิดขึ้น

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยส่วนใหญ่นิยมจัดหมู่หนังสือด้วยระบบทั้ง ๒ นี้ และบรรณารักษ์ฝ่ายการจัดหมู่ล้วนประสบกับปัญหาการใช้เลขหมู่สำหรับหนังสือภาษาไทยโดยเฉพาะหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา เพราะทั้ง ๒ ระบบยังไม่มีเลขหมู่ที่สมบูรณ์พอสำหรับวิชาการสาขานี้

^๑Maurice F. Tauber, Technical Services in Libraries (New York : Columbia University Press, 1953), pp. 177-180.

^๒ประยงศรี (โรจนวิชัย) พัฒนกิจจำรูญ, "การศึกษาระบบการจัดหมู่หนังสือที่ใช้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๒๓๓.

ให้ใช้เลขหมู่หนังสือภาษาไทยหมวดพุทธศาสนาที่คณะอนุกรรมการจัดหมู่หนังสือภาษาไทย ของกระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น แต่เนื่องจากเลขหมู่บางเลขหมู่เช่น เลขหมู่พระไตรปิฎก ขาดก นิตาน คติธรรม หนังสือสวดมนต์ ฯลฯ ยังไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอจึงได้มีการจัดทำเลขหมู่สำหรับหนังสือในหมวดพุทธศาสนาขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยอยู่ในความรับผิดชอบของหอสมุดแห่งชาติ^๑ของไทย

ในปัจจุบันหอสมุดแห่งชาติได้มีการตัดแปลงและเพิ่มเติม เลขหมู่หนังสือหมวดพุทธศาสนา เพื่อให้เหมาะสมกับหนังสือพุทธศาสนาที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย การตัดแปลงแก้ไขและเพิ่มเติม เลขหมู่ได้อาศัยแผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ พิมพ์ครั้งที่ ๑๖^๒ แต่อย่างไรก็ตามบรรณารักษ์ฝ่ายการจัดหมู่ก็ยังประสบปัญหาการให้เลขหมู่หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทยอยู่นั้นเอง ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าปัญหาการให้เลขหมู่หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย เป็นเรื่องที่น่าสนใจและเห็นว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อบรรณารักษ์ฝ่ายการจัดหมู่และการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ นอกจากนี้ยังอาจใช้ผลการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการแก้ไขและปรับปรุงแผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ และระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันอีกด้วย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศไทยยังไม่เคยมีผู้ใดทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของเลขหมู่สำหรับหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ในระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ และระบบการจัดหมู่หนังสือระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันมาก่อน แต่ได้มีการหยิบยกปัญหาการให้เลขหมู่หนังสือภาษาไทย และหนังสือพุทธศาสนาขึ้นมาพิจารณาคือ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ประยงศรี (โรจนวิชัย) พัฒนกิจจำรูญ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาระบบจัดหมู่หนังสือที่ใช้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติและวิวัฒนาการของการจัดหมู่หนังสือ ระบบจัดหมู่หนังสือที่ใช้อยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยตลอดจนแนวโน้มของการเปลี่ยนระบบจัดหมู่หนังสือจากระบบหนึ่งมาใช้อีกระบบหนึ่ง สรุปผล

^๑ หอสมุดแห่งชาติ, *แผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมหมวดพุทธศาสนา* แก้ไขเพิ่มเติม สำหรับใช้ในหอสมุดแห่งชาติ. (พระนคร : หอสมุดแห่งชาติ, ม.ป.ป.), หน้า ก.-ข. (อัครสำเนา)

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้าคำชี้แจง.

ได้ว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ๑๒ แห่ง มี ๗ แห่งที่จัดหมู่หนังสือด้วยระบบหอสมุด
 รัฐสภาอเมริกัน ๔ แห่งจัดหมู่หนังสือด้วยระบบทศนิยมของคิวอี้ และจัดหมู่หนังสือด้วยระบบ
 หอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน ๑ แห่ง ปัญหาสำคัญของบรรณารักษ์ฝ่ายทำบัตรรายการและจัดหมู่
 หนังสือ คือ บรรณารักษ์ขาดพื้นฐานความรู้พื้นฐานในบางสาขาวิชาที่ทำการจัดหมู่ ขาดความเข้าใจ
 เรื่องระบบการจัดหมู่หนังสือที่ใช้อยู่ในห้องสมุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน
 ปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือไม่มีหนังสือคู่มือที่ใช้ประกอบการให้ เลขหมู่หนังสือภาษาไทย และหัวข้อเรื่อง
 สำหรับหนังสือภาษาไทยมีน้อยและล้าสมัย^๑

สำหรับในต่างประเทศเช่น ประเทศเชกโกสโลวาเกีย ดอคเตอร์ สตีเฟนวีเมเดย์
 (Dr. Stefan V Maday) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมของคิวอี้ลงใน
 Zentralblatt für Bibliothekswesen เล่มที่ ๓๐ ปี ๑๙๑๓ ในขณะที่เมเดย์เขียนบทความ
 นี้ระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมของคิวอี้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วยุโรป ดังนั้นเมเดย์จึงพยายามที่จะ
 จัดห้องสมุดส่วนตัวของเขาด้วยระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมของคิวอี้ แต่ต้องประสบความล้มเหลว
 เพราะเขาไม่เห็นด้วยที่คิวอี้แยก เลขหมู่บาง เลขที่ควรจะอยู่ด้วยกันออกจากกัน เช่น แยกแพทยศาสตร์
 ออกจากวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ซึ่งตามความเห็นของเมเดย์แล้ว แพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์
 ควรจะอยู่ด้วยกัน เพราะผู้ที่เรียนแพทยศาสตร์ได้ต้องมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สำหรับในหมวด
 ภาษาและวรรณคดีซึ่งคิวอี้ให้เลขหมู่อยู่ในหมวด 400 และ 800 ตามลำดับนั้น เขาไม่เห็นด้วยเพราะ
 ภาษาและวรรณคดีมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ดังนั้นสองหมวดนี้จึงควรอยู่ใกล้กัน เมเดย์มีความ
 เห็นว่าหมวดที่ เขาเหตุผลมากที่สุดของระบบการจัดหมู่ทศนิยมของคิวอี้ คือหมวดปรัชญา^๒

ในประเทศเดนมาร์ก เจ.บี. ฟรุส-แฮนสัน (J.B. Früs-Hansen) หัวหน้าฝ่ายการ
 จัดหมู่ของ Royal School of Librarianship แห่งเมืองโคเปนเฮเกน (Copenhagen)

^๑ ประยงค์ (โรจนวิชัย) พัฒนกิจจางกูญ, "การศึกษาระบบจัดหมู่หนังสือที่ใช้ในห้อง
 สมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย," หน้า ๒๒๗ - ๒๓๗.

^๒ Stefan V Maday, The Zentralblatt für Bibliothekswesen vol 30,
 Cited by J.B. Früs - Hansen, "What Dewey Knew," Libri 26 (September
 1976): 219-220.

ได้เขียนบทความเรื่อง What Dewey Knew ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องในเรื่องการลำดับความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ ของระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ว่าขาดความสัมพันธ์กัน ถึงแม้ว่าจะแก้ไขโดยการมีตรรกะสัมพันธ์เป็น เครื่องโยงความรู้ที่อยู่ในสาขาเดียวกันไว้ด้วยกัน แต่แฮนสันเห็นว่าตรรกะสัมพันธ์ยังไม่ประสบผลมากนัก เพราะความรู้บางสาขาโดยเฉพาะ สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีความเกี่ยวข้องกัน และยากที่จะให้คำจำกัดความที่แน่นอนลงไป นอกจากนี้เขายังเห็นว่าแม้ระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ จะมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยเฉพาะในฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๘ ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงเลขหมู่ในหมวด 340 และ 510 ใหม่ทั้งหมด และในฉบับนี้ยังได้รวมเรื่องราวเกี่ยวกับ อวกาศเข้าไว้ด้วย แต่ปรากฏว่าในหมวด 100 ซึ่งเป็นหมวดปรัชญา ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเลย^๑

นอกจากนี้ในเดือน มกราคม ๒๕๒๑ ผุชปะธยานี (Pushpa Dhyani) ได้เขียนบทความเรื่อง Dewey Decimal Classification in Hindi ได้กล่าวถึงสาเหตุที่มีการจัดทำแผนการจัดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ในภาษาฮินดี เพื่อปรับปรุงแก้ไขและตัดแปลงเลขหมู่ในระบบทศนิยมของดิวอี้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๘ ให้เหมาะสมกับความต้องการของอินเดียว่า เลขหมู่หมวดที่มีการแก้ไขมากที่สุดได้แก่หมวดปรัชญา ศาสนา ภาษา วรรณคดีและประวัติศาสตร์ ถึงกระนั้นแผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิวอี้ในภาษาฮินดีก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความบกพร่องในเรื่องการใช้คำในภาษาฮินดีไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ดยานียังกล่าวไว้ด้วยว่า ในการสอนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิวอี้ในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ผู้สอนพอใจที่จะให้ศึกษาด้วยฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษมากกว่าจะใช้ฉบับที่แปล และแก้ไขเพิ่มเติมเป็นภาษาฮินดี เพราะในประเทศอินเดียก็ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการอยู่แล้ว^๒

^๑ J.B. Früs - Hansen, "What Dewey Knew," Libri 25 (September 1976): 227.

^๒ Dhyani, "Dewey Decimal Classification in Hindi, " pp 58-61.

๖

ในเดือน กรกฎาคม ๒๕๒๒ พี. เอส. เค. ชาร์มา (P.S.K. Sharma) บรรณารักษ์ชาวอินเดียได้เขียนบทความเรื่อง "Treatment of Indian Philosophy and Indian Religions in Colon Classification" ผู้เขียนได้กล่าวถึงการจัดหมู่หนังสือระบบโคลอนของ ศิยาสิ รามามฤต รังคณาธวาน (Shiyali Ramamrita Ranganathan) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่ามีเลขหมู่สำหรับปรัชญาและศาสนาของอินเดียที่เหมาะสม และละเอียดที่สุดถึงแม้ว่าจะมีข้อบกพร่องเนื่องจากใช้ตัวเลขนยาวมากก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ยังเห็นว่าการให้เลขหมู่ในหมวดพุทธศาสนา ยังลำดับไม่ถูกต้อง นอกจากนี้เลขหมู่บางเลขกระจัดกระจายเป็นคนละเลขหมู่ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องราวเดียวกัน เขาจึงเห็นว่ามีควมจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดหมู่ในหมวดปรัชญาและศาสนาเสียใหม่^๑

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาประวัติและวิวัฒนาการของระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ ระบบการจัดหมู่แบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน เฉพาะส่วนของพุทธศาสนาโดยละเอียด
๒. เพื่อศึกษาเลขหมู่หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งหอสมุดแห่งชาติ ได้ดัดแปลงมาจากระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ว่ามีผลดีในการใช้กับหนังสือภาษาไทยอย่างไร
๓. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของการจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ในหมวดพุทธศาสนา และระบบทศนิยมของดิวอี้หมวดพุทธศาสนาที่หอสมุดแห่งชาติ ดัดแปลงขึ้นใช้กับหนังสือภาษาไทย

^๑ P.S.K. Sharma, "Treatment of Indian Philosophy and Indian Religions in Colon Classification," International Library Review

ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ เรื่องนี้มุ่งศึกษา เกี่ยวกับระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ และระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ตลอดจนปัญหาการให้ เลขหมู่สำหรับหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ขอบเขตของการศึกษา เปรียบ เทียบปัญหาของ เลขหมู่จำกัด เฉพาะแผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิวอี้ ในหมวดพุทธศาสนาฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๘ และแผนการจัดหมู่หนังสือระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันในหมวดพุทธศาสนาฉบับพิมพ์ปี ๑๘๗๓

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
๒. ติดต่อแหล่งผลิตหนังสือทางพุทธศาสนาภาษาไทย ได้แก่ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อดูว่าหนังสือพุทธศาสนาที่ผลิตออกมานั้นมีอะไรบ้าง
๓. สํารวจบัตรรายการหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ
๔. ศึกษาการแบ่งคัมภีร์พุทธศาสนาจากพระไตรปิฎก เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ กับแผนการจัดหมู่
๕. วิเคราะห์ปัญหา
๖. สรุปผลการวิจัยและข้อ เสนอแนะ

ประโยชน์จากการวิจัย

จากผลการวิจัยจะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือในหมวดพุทธศาสนาภาษาไทย นอกจากนี้ยังอาจนำผลการวิจัย เสนอไปยังคณะกรรมการแก้ไขและปรับปรุงระบบการจัดหมู่ทศนิยมของดิวอี้ และระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน เพื่อ เป็นข้อคิดสำหรับการแก้ไขปรับปรุงแผนการจัดหมู่ในการพิมพ์ครั้งใหม่ด้วย